

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**

**Науково-навчальний інститут бізнесу та сучасних технологій
Кафедра фінансів та банківської справи**

**СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Платіжні системи»
на 2021 -2022 навчальний рік**

<i>Курс та семестр вивчення:</i>	2 курс, 4 семестр
<i>Освітня програма</i>	«Фінанси і кредит», «Фінанси, банківська справа та страхування»
<i>Спеціальність</i>	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
<i>Галузь знань</i>	07 «Управління та адміністрування»
<i>Ступінь вищої освіти</i>	бакалавр
<i>Викладач</i>	к.е.н Тимошенко Оксана Валеріївна, доцент кафедри фінансів та банківської справи
<i>Контактний телефон</i>	(0532) 50-91-71
<i>Електронна адреса</i>	ovt.timoshenko@gmail.com
<i>Дні занять:</i>	згідно розкладу навчальних занять
<i>Консультації:</i>	очне консультування – згідно розкладу; онлайн консультування – електронною поштою в робочі дні з 8 ⁰⁰ – 17 ⁰⁰
<i>Сторінка дистанційного курсу</i>	https://el.puet.edu.ua/

Опис навчальної дисципліни

Мета	формування професійних компетентностей щодо визначення особливостей і правил функціонування платіжних систем
Тривалість	5 кредитів ЄКТС / 150 годин (лекції 20 год., практичні заняття 40 год., самостійна робота 90 год.)
Форми та методи навчання	Лекції та практичні заняття в аудиторії, самостійна робота поза розкладом
Система поточного та підсумкового контролю	<i>Поточний контроль:</i> усне й письмове опитування, тестування, розв'язання практичних задач, економічні диктанти, виконання завдань самостійної роботи, поточна модульна робота (два модулі). <i>Підсумковий контроль:</i> ПМК (залік)
Базові знання	Для вивчення даної дисципліни необхідні <i>базові знання</i> отримані в результаті вивчення загальноекономічних курсів економічної теорії, мікро- та макроекономіки; основ фінансів; грошей та грошово-кредитної політики
Мова викладання	Українська

Компетентності, які забезпечує навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Програмні результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач
<p>ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.</p> <p>ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.</p> <p>ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.</p> <p>ПР08. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти</p>	<p>ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях</p> <p>ЗК05. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>СК04. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.</p> <p>СК14. Здатність застосовувати цифрові технології у сфері фінансів, банківської справи та страхування</p>

Тематичний план навчальної дисципліни

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
Модуль 1. Основні елементи і принципи організації платіжних систем		
Тема 1. Загальні засади функціонування платіжних систем	<p>1. Відвідування лекції</p> <p>2. Робота на практичних заняттях:</p> <ul style="list-style-type: none"> - захист домашнього завдання; - виконання навчальних завдань та тестів за темою; - обговорення завдань самостійної роботи 	<p>Опрацювати навчальні завдання та виконати тести для самоконтролю знань передбачені дистанційним курсом до теми 1.</p> <p>Підготуватися до обговорення дискусійних питань:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1). Банківські установи на ринку пластикових карток. 2). Векселі в системі безготівкових розрахунків. 3). Чеки в системі безготівкових розрахунків. 4). Платежі пластиковими картками.
Тема 2. Учасники платіжних систем	<p>1. Відвідування лекції</p> <p>2. Робота на практичних заняттях:</p> <ul style="list-style-type: none"> - захист домашнього завдання; - виконання навчальних завдань та тестів за темою; - обговорення завдань самостійної роботи 	<p>Опрацювати навчальні завдання та виконати тести для самоконтролю знань передбачені дистанційним курсом до теми 2.</p> <p>Підготуватися до обговорення дискусійних питань:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Визначити суб'єктів платіжної системи, між якими виникають відносини щодо проведення переказу грошей. 2) Сформулювати відмінності між функціями платіжної організації і члена платіжної системи. 3) Обґрунтувати функції центрального банку, якщо в діяльності платіжної системи він виконує роль учасника платіжної системи. 4) Обґрунтувати функції центрального банку, якщо в діяльності платіжної системи він виконує роль користувача платіжної системи. 5) Обґрунтувати функції банку-платника (банку-емітента та банку-отримувача) як учасника платіжної системи
Тема 3. Технологічна інфраструктура платіжних систем	<p>1. Відвідування лекції</p> <p>2. Робота на практичних заняттях:</p> <ul style="list-style-type: none"> - захист домашнього завдання; - виконання навчальних завдань та тестів за темою; - обговорення завдань самостійної роботи 	<p>Опрацювати навчальні завдання та виконати тести для самоконтролю знань передбачені дистанційним курсом до теми 3.</p> <p>Підготуватися до обговорення дискусійних питань:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Як створюються гроші і яка в цьому процесі роль Національного банку України? 2) Обґрунтувати функції банку-еквайра як учасника платіжної системи 3) Засоби обробки даних і засоби телекомунікацій
Тема 4. Зарубіжні платіжні системи	<p>1. Відвідування лекції</p> <p>2. Робота на практичних заняттях:</p> <ul style="list-style-type: none"> - захист домашнього завдання; - виконання навчальних 	<p>Опрацювати навчальні завдання та виконати тести для самоконтролю знань передбачені дистанційним курсом до теми 4.</p> <p>Підготуватися до обговорення дискусійних питань:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Порівняльний аналіз зарубіжних платіжних систем: -Система "Фед Уайр" (Fedwire) Система переказу грошових

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
	завдань та тестів за темою; - обговорення завдань самостійної роботи	коштів і цінних паперів Федеральної резервної системи США - система міжбанківських клірингових розрахунків США ЧІПС (CHIPS) - система автоматизованих платіжних клірингових палат Великобританії ЧАПС (CHAPS). - Швейцарська міжбанківська клірингова система ШІМКС (SIC). 2) Чековий кліринг у розрахункових палатах США.
Модуль 2. Становлення та розвиток платіжних систем в Україні		
Тема 5. Електронні міжбанківські розрахунки в Україні	1. Відвідування лекції 2. Робота на практичних заняттях: - захист домашнього завдання; - виконання навчальних завдань та тестів за темою; - обговорення завдань самостійної роботи	Опрацювати навчальні завдання та виконати тести для самоконтролю знань передбачені дистанційним курсом до теми 5. Підготуватися до обговорення дискусійних питань: 1) Міжбанківські розрахунки в сучасних умовах 2) Система електронних міжбанківських переказів Національного банку України (СЕМП): міжбанківські розрахунки в сучасних умовах. 3). Порівняльна характеристика моделей обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку в СЕМП.
Тема 6. Система електронних платежів Національного банку України	1. Відвідування лекції 2. Робота на практичних заняттях: - захист домашнього завдання; - виконання навчальних завдань та тестів за темою; - обговорення завдань самостійної роботи	Опрацювати навчальні завдання та виконати тести для самоконтролю знань передбачені дистанційним курсом до теми 6. Підготуватися до обговорення дискусійних питань: 1) Становлення та розвиток систем електронних міжбанківських переказів Національного банку України. 2) Сучасний стан міжбанківських переказів Національного банку України (СЕМП). 3) Організація системи електронних банківських послуг населенню в Україні. 4) Система термінових переказів як сучасний етап розвитку електронних міжбанківських розрахунків в Україні. 5) Становлення та перспективи розвитку електронних розрахункових послуг населення в Україні за товари і послуги.
Тема 7. Система масових електронних платежів та їх розбудова в Україні	1. Відвідування 2-ох лекцій 2. Робота на практичних заняттях: - захист домашнього завдання; - виконання навчальних завдань та тестів за темою; - обговорення завдань самостійної роботи	Опрацювати навчальні завдання та виконати тести для самоконтролю знань передбачені дистанційним курсом до теми 7. Підготуватися до обговорення дискусійних питань: 1) Розвиток Національної системи масових електронних платежів 2) Становлення та перспективи розвитку електронних розрахункових послуг населення в Україні за товари і послуги. 3) Пластикові картки в системі безготівкових розрахунків. 4) Яким чином користувачі платіжних послуг обирають платіжні інструменти
Тема 8. Ризики та безпека платіжних систем	1. Відвідування лекції 2. Робота на практичних заняттях: - захист домашнього завдання; - виконання навчальних завдань та тестів за темою; - обговорення завдань самостійної роботи 3. Виконання поточної модульної роботи (за 2 модулем)	Опрацювати навчальні завдання та виконати тести для самоконтролю знань передбачені дистанційним курсом до теми 8. Підготуватися до обговорення дискусійних питань: 1) Особливості забезпечення несанкціонованого доступу до інформації. 2) Особливості забезпечення несанкціонованих змін інформації. 3) Групи заходів, спрямованих для протидії загрозам та з метою мінімізації можливих збитків користувачів і власників платіжної системи. 4) Безпека платіжних систем. Обґрунтувати безпечність як одну з вимог, яку повинні задовольняти платіжні системи. 5) Визначити зміст правового середовища для нормального функціонування платіжної системи

Інформаційні джерела

Нормативно-правові:

1. Положення про захист інформації в Національній системі масових електронних платежів [Електронний ресурс] : положення від 02.06.2008 № 119/ Національний банк України. – Офіційний текст. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va119500-08#Text>
2. Положення про нагляд (оверсайт) платіжних систем та систем розрахунків в Україні [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ 28.11.2014 р. № 755 // База даних інформ.-довід. системи «Ліга-закон» (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0755500-14#Text>
3. Положення про порядок реєстрації платіжних систем, учасників платіжних систем та операторів послуг платіжної інфраструктури [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ 04.02.2014 р. № 43 // База даних інформ.-довід. системи «Ліга-закон» (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0348-14#Text>
4. Правила Національної платіжної системи “Український платіжний простір” [Електронний ресурс] : Рішення Ради Платіжної організації НПС “Український платіжний простір”, протокол від 07.06.2013 № 213/2013 зі змінами . – Режим доступу: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Rules_07062013_213_Prostir
5. Правила Системи електронних платежів Національного банку України [Електронний ресурс] : Рішення Ради Платіжної організації СЕП НБУ, протокол від 13.07.2017 р. № 1 зі змінами . – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr001500-17#Text>
6. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III // База даних інформ.-довід. системи «Ліга-закон» (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.
7. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України з питань регулювання випуску та обігу електронних грошей [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ від 04.11.2010 № 481 // База даних інформ.-довід. системи «Ліга-закон» (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-10#Text>
8. Про електронні довірчі послуги [Електронний ресурс] : Закон України від 05.10.2017 р. №2155-VIII // База даних інформ.-довід. системи «Ліга-закон» (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>
9. Про електронні документи та електронний документообіг [Електронний ресурс] : Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV // База даних інформ.-довід. системи «Ліга-закон» (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>
10. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті [Електронний ресурс] : інструкція: затверджена 21.01.2004 № 22: за станом на 08.02.2013 / Національний банк України. – Офіційний текст. – Режим доступу до постанови : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text>.
11. Про затвердження інструкції про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті [Електронний ресурс] : Постанова Правління НБУ 16.08.2006 р. № 320 // База даних інформ.-довід. системи «Ліга-закон» (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1035-06#Text>
12. Про затвердження нормативно-правових актів з питань інформаційної безпеки [Електронний ресурс] : постанова від 26.11.2015 № 829 / Національний банк України. – Офіційний текст. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0829500-15#Text>
13. Про затвердження Положення про застосування Національним банком України заходів впливу [Електронний ресурс] : постанова від 17.08.2012 № 346 / Національний банк України. – Офіційний текст. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1590-12#Text>
14. Про здійснення операцій з використанням електронних платіжних засобів [Електронний ресурс] : постанова від 05.11.2014 № 705 / Національний банк України. – Офіційний текст. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0705500-14#Text>
15. Про Національний банк України: закон України від 20.05.1999 № 679-XIV із змінами і доповненнями / Верховна Рада України. – Офіційний текст. – Режим доступу до закону : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
16. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 05.04.2001 р. № 2346-III // База даних інформ.-довід. системи «Ліга-закон» (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14#Text>

Основні:

17. Віднійчук-Вірван Л.А. Платіжні системи : навчальний посібник / Л.А. Віднійчук-Вірван. - Львів : Магнолія плюс, 2017 - 190 с.
18. Платіжні системи : навчальний посібник / В.А. Ющенко та ін. Київ : Либідь, 2015. - 416 с.
19. Пожидаєва М. А. Платіжні системи: теоретичні засади та фінансово-правове регулювання в Україні: монографія / М. А. Пожидаєва: Юрінком Інтер, 2020. – 348 с.
20. Центральний банк і грошово-кредитна політика: підручник / М.І. Крупка, Є.М. Андрущак, Н.Г. Пайтра та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Крупки. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 526 с.

Додаткові:

21. Адамик Б. Платіжні системи: фундаментальні засади та перспективи трансформації / Б. Адамик, В. Ткачук // Економічний аналіз.- 2019.- Том 29, №3. – С. 63-73.
22. Волохата В. Є. Функціонування платіжних систем України на сучасному етапі їх розвитку / В. Є. Волохата, А. А. Чубенко // Молодий вчений. – 2014. – № 7 (1). – С. 63–67.
23. Грицюк П. Ю. Особливості захисту електронних платіжних систем у мережі Інтернет / П. Ю. Грицюк, Ю. І. Грицюк // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.10. – С. 314– 331.
24. Калмикова О. М. Функціонування платіжної системи України та стратегії її розвитку / О. М. Калмикова, Р.П. Лісна // Молодий вчений. – 2015. – № 1 (16). – С. 100–103.
25. Кравченко І. С. Визначення сутності поняття "платіжна система" / І. С. Кравченко, Ю. С. Балакіна // Фінансовий простір. – 2014. – № 3. – С. 141–146.
26. Кравченко І. С. Сучасний стан і перспективи розвитку Національної системи масових електронних платежів на ринку банківських платіжних карток в Україні / І. С. Кравченко, І. В. Дрозд // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2014. – № 2. – С. 141– 148.
27. Методичні рекомендації з управління ризиками в платіжних системах [Електронний ресурс]. Національний банк України. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Guidelines_risk_management_ps.pdf?v=4
28. Система електронних платежів Національного банку України та діяльність банків України на ринку платіжних карток у 2014 році // Вісник Національного банку України. – 2015. – № 3. – С. 21–30.
29. Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року. Сталій розвиток інновацій, кешлес та фін грамотність [Електронний ресурс]. Національний банк України. Липень 2020. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-fintehu-v-ukrayini-do-2025-roku--kurs-na-staliy-rozvitok-innovatsiy-keshles-ta-finansovu-gramotnist>
30. Чайковський Я.І. Платіжні системи : навчальний посібник / Я. І. Чайковський. - Тернопіль : Карт-бланш, 2006. 210 с.
31. Черномор В. О. Сучасний стан та перспективи розвитку платіжних систем в сфері електронної комерції / В. О. Черномор // Фінансовий простір. – 2015. – № 1. – С. 283–291.
32. Payment aspects of financial inclusion in the fintech era. Committee on Payments and Market Infrastructures. World Bank Group. April 2020. 74 p. URL: <https://www.bis.org/cpmi/publ/d191.pdf>

Програмне забезпечення навчальної дисципліни

Програмне забезпечення комп'ютерної підтримки вивчення навчальної дисципліни «Платіжні системи» передбачає:

1) виконання практичних завдань за окремими темами дисципліни з використанням автоматизації доступу до баз даних і знань, а також розв'язання конкретних професійних завдань. Практичні завдання зроблено у середовищі MS Office (MSWord, MSExcel, MSAccess, MSPowerPoint), MSFrontPage, VBA, що прості у використанні, мають зручний інтерфейс користувача. Результати виводяться на екран монітору, у разі необхідності - на принтер у вигляді тексту, таблиць тощо.

2) здійснення тестового контролю знань студентів за допомогою програмного засобу «OpenTest2.0». Тестування проводиться під час проведення занять (поточний контроль) і під час підсумкового контролю знань.

Політика вивчення навчальної дисципліни «Платіжні системи» та оцінювання

Політика щодо термінів виконання та перескладання: завдання, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75 % від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модулів відбувається із дозволу провідного викладача за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: списування під час виконання поточних модульних робіт та тестування заборонено (в т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.

Політика щодо відвідування: відвідування занять є обов'язковим компонентом. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, стажування) навчання може відбутись в он-лайн формі (Moodle) за погодженням із провідним викладачем.

Політика зарахування результатів неформальної освіти: <http://puet.edu.ua/uk/publicna-informaciya>

Оцінювання

Підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни «Платіжні системи» розраховується через поточне оцінювання (відповідно до робочої програми навчальної дисципліни):

Види робіт	Максимальна кількість балів
Модуль 1 (теми 1-4): відвідування занять (5 балів); захист домашнього завдання (8 балів); обговорення матеріалу занять (4 бали); виконання навчальних завдань (8 балів); завдання самостійної роботи (10 балів); тестування (5 бали); поточна модульна робота (10 балів)	50
Модуль 2 (теми 5 - 8): відвідування занять (5 балів); захист домашнього завдання (8 балів); обговорення матеріалу занять (4 бали); виконання навчальних завдань (8 балів); завдання самостійної роботи (10 балів); тестування (5 бали); поточна модульна робота (10 балів)	50
Разом	100

Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Дуже добре
74-81	C	Добре
64-73	D	Задовільно
60-63	E	Задовільно достатньо
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни